

Oktasašbargoorgána fuolastuvvan sámeoahpahusa oahpaheidiliin - ávžžuhit gielddaid buoridit bálkáeavttuid

Sámiid ruovttuguovllu gielddain ledje dán čavčča earenoamáš stuorra váttisvuodat oažžut oahpaheaddjiid sáme giela, eandalit sáme gielat oahpahussii. Ohcejoga giela ii ožžon ovttaga ohcamuša luohká- ja ávnas oahpaheaddjiid virggiide (1+1), mat ledje almmuhuvvon ohcan láhkái. Soadegili Vuohčus besse álggahit sáme gielat oahpahusa vahku skuvlabarggu álggaheami maŋná. Eanodagas sáme gielat luohká oahpaheaddjin bargagođii okta mánáid vanhemiin. Anáris váilot earenoamážit nuortalaš- ja anáraš gielat oahpaheaddjit.

Sámedikki ásahan sámiid skuvlenáššiid oktasašbargoorgána čohkii oktii sivaidda oahpaheivátnái čeahkkimistis Anáris. Oahpaheaddjit válmmaštuvvet unnán ja mángasat vulget bargui Norgga beallái dahje eará bargguide daningo sáme oahpaheaddji bargu atnojuvvo lossadin ja go Norggas mákset oahpaheaddjiide buoret bálkái. Dasa lassin vuosstaš buolvva sáme oahpaheaddjit leat báhcán ja báhcime ealahakkii. Nuppe dáfus sáme gielat oahpahussii lea stuorit dárbu go ovdal. Vuodđooahpahusláhka geatnegahtta skuvlejumi ordjejeaddji addit sáme gielat ohppiidda oahpahusas váldooasi sáme gillii, mas čuovvu ahte dárbbasuvvošedje lasi sihke luohká- ja ávnas (fága-)oahpaheaddjit. Mángasiin, geat leat dál oahpahusbarggus, váilu formálalaš gelbbolašvuohta, muhto sis lea buorre giellamáhttu ja eará sáme oahpahusas árvvus atnojuvvon kulturdáiddut. Maiddái dakkár oahpaheaddjiid oažžumis leat váttisvuodat, daningo sin bálkáeavttut leat heajubut go formálalaččat gelbbolaš oahpaheaddjiin.

Sámediggi lea evttohan oahpahusministerijai ee. hohpolaš sáme oahpaheaddjiid spiehkastanskuvlejumi ordnema, mainna livččii vejo laš sháhppot gelbbolašvuođa ieš guđet dárbbu mielde. Skuvlejupmi galggašii addit vejo lašvuođa juo go skáhppot oahpaheaddji gelbbolašvuođa dahje giellamáhtu.

Oktasašbargoorgána mearridii addit sámiid ruovttuguovllu gielddaide ávžžuhusa, man mielde sáme giela ja sáme gielat oahpahusa mearreáigásaš oahpaheaddjiide ja oahpaheaddjiide, geain ii leat formálalaš oahpaheai gelbbolašvuohta, máksojuvvošii bálkái maiddái geassemánobajiin. Oktasašbargoorgána gidde duođalaš fuomášumi sáme giela ja sáme gielat oahpahusa oahpaheidiliide. Mearrádusas gávnnavuvvo, ahte oahpaheivátni leamaš earenoamáš duođalaš dál álgán skuvlajagi. Sáme giela ja sáme gielat oahpahusa oahpaheidiliid dorvvasteapmi gáibida ovttasbargoorgána mielde earenoamáš doaibmabijuid, main oassi lea gielddaid mearridanválddis. Vuodustussan ávžžuhussii lea sáme giela ja sáme gielat oahpahusa earenoamáš ruhtadanmearrádus, man vuodul sámiid ruovttuguovllu gielddat ožžot sáme giela ja sáme gielat oahpahusa oahpaheaddjiid bálkágoluide stáhtaveahki olles jahkái. Oahpaheivátni bajásdoallá eahpeárvosašvuođa suoma- ja sáme gielat oahpahusa gaskkas, gávnna ovttasbargoorgána.

Oahpahus sámegillii lassána beroškeahhtá heajos oahpaheidilis

Oahpahusa sámegiela ja sámegillii Suoma vuodđoskuvllain ja logahagain ožžot dán lohkanjagi oktiibuot 489 oahppi, geain oktiibuot 146 ožžot oahpahusa sámegillii. Dasa lassin ámmátlaš vuodđoskuvlejumis ja Sámi oahpahusguovddáža almmolaš čuvgejeddji skuvlejumis ožžot gávccis oahpahusa sámegillii ja sámegiela oahpahusa oktiibuot 101 oahppi. Sámegiela ja sámegiela oahpahus addojuvvo dál olles riikkas oktiibuot 590 oahppái (vuodđoskuvllas, logahagas ja ámmátlaš vuodđoskuvlejumis). Váldooassi sámehoahpahusas addojuvvo sámiid ruovttuguovllus njealji davimus gielddas, gos sámehoahpahusas leat oktiibuot 520 oahppi. Ruovttuguovllu olggobealde, Soađegili girkosiidra rájes máttás, ii addojuvvo oahpahus sámegillii, muhto giela oahpahus addojuvvo oktiibuot 70 vuodđoskuvlla ja logahaga oahppái.

Sámedikki čohkken dieđuid mielde lea oahpahus sámegillii doallan bures sajis oahpahusa oppalašvuodas beroškeahhtá heajos oahpaheidilis. Ohppiid mearri lea binná lassánan diimmážiis, muhto sámegiela oahpahus goittotge geahppána čielgasit vuodđooahpahusa (=vuodđoskuvlla) bajit dásiide boadedettiin. Áidna Suoma logahagain, mas sámegiella lea maid oahpahusgiella, lea Ohcejoga sámelogahat. Eanemus mearkkašahhti sivvan oahpahusgiela molsumii juo vuodđoskuvllas atnojuvvo suomagiela stuđeantadutkkus. Oahppit hálidit dorvvastit buori bohtosa das molsumiin suomagiela oahpahusgiellan juo vuodđooahpahusa bajit luohkái. Stuđeantadutkosis lea vejolaš čadahit sámegillii dušše eatnigiela ja vieris giela iskosiid.

Sámegiela oahpahusa ožžot dán skuvlajagi Eanodaga gielddas 23 oahppi (-1), Anáris 57 (+6), Soađegilis 2 (+2) ja Ohcejogas 64 (+1) oahppi. Ohcejotnjálmmi ja Gáregasnjárgga skuvllain eambo go bealli ohppiin lea sámegiela oahpahusas. Anáris sihke anárašgiela ja davvisámegiela oahpahusa ohppiid mearri lea gulul lassáneamen. Nuortalašgiela oahpahusdilli lea fuolastuhtti daningo ohppiid mearri ja nuortalašgiela geavaheapmi oahpahusgiellan orrot njiedjamen. Nuortalašgiella oahpahuvo goittotge oahppoávnasin (-fágan) seammá ollu go ovddit jagiin. Soađegili Vuohčus sámegiela oahpahus álggahuvui dán čavčča vuosttaš gearde ja giela ávnasoahpahusas leat skuvlla buot 30 oahppi.

Sámiid ruovttuguovllu olggobealde sámegiella oahpahuvo lagasoahpahussan (oahpaheaddji báikki alde) Oulu guovllus ja Roavvenjárggas oktiibuot 19 oahppái, Tampere-gávpogis 6 oahppái ja Soađegili girkosiidra 34 oahppái. Dasa lassin Anára gieldda oahpaheaddjit addet fierbmeoahpahusa (gáiddusoahpahusa) maŋga báikegoddái ruovttuguovllu olggobealde oktiibuot 13 oahppái, geain guhkimusas lea oahppi Rotterdamis. Fierbmeoahpahus lea earenoamážit ovddiduvvon Sámi oahpahusguovddáža Sámi virtuálaskuvla-proševtta bokte.

Sámi skuvlenáššiid oktasašbargoorgána

Sámi skuvlenáššiid oktasašbargoorgánas leat sámedikki, sámiid ruovttuguovllu gielddaid ja stáhta oahpahushálddaha ovdasteaddjit. Oktasašbargoorgána bargun lea ovddidit dieđu johtima, sámehoahpahusa eavttuid ja oktasaš proševttaid. Dat čoaikkana 1-2 gearddi jahkái.

Dieđáhusa doaimmahii
Ulla Aikio-Puoskari, skuvlenčáli
ulla.aikio@samediggi.fi, 040 767 3101, fax 016 618 102